

УДК 27-526.2-67.62:75.04](477)(438)”20/21”

БАЛІЦКА Мар'яна – аспірантка кафедри теорії та історії культури філософського факультету, Львівський національний університет імені Івана Франка, 1, вул. Університетська, м. Львів, Україна, індекс 71900(mariana908@ukr.net)

Бібліографічний опис статті: Баліцка, М., (2022). Юрій Новосільський та нова парадигма сучасного українського ікономалювання. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», № 44, 31–42, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.44.2>*

ЮРІЙ НОВОСІЛЬСЬКИЙ ТА НОВА ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ІКОНОМАЛЮВАННЯ

Анотація. *Метою статті є дослідження впливу творчості Юрія Новосільського, як своєрідної основи, поштовху для багатьох українських мистців у спробі інтерпретування, інтегрування та формування засобів і пошуку мови сучасної української ікони. Окрім творчого доробку художника приділяємо належну увагу концептуальній базі для особистісної творчості в царині іконотворення. Розглянуто формування творчої індивідуальної думки Юрія Новосільського крізь призму впливів релігій світу та релігійних явищ, філософських поглядів і сучасних мистецьких течій. **Методологічним** засадами дослідження стали загально системно логічні методи аналізу та синтезу, філософські – представлені аналогією та компаративістикою. У дослідженні використана спеціальна наукова методологія релігієзнавства – каузальний метод. Застосовано синергетичний, культурологічний метод і мистецтвознавчий аналіз. **Наукова новизна** даного дослідження полягає у пошуках основи та розгляд проблематики творення сучасної української ікони крізь призму мультидисциплінарного підходу та через аналіз творчої та інтелектуальної праці окремої особистості. **Висновки.** Творчий доробок Юрія Новосільського, який творив на досить гострих концептуальних кутах, наітовхує українських іконописців на спроби пошуку нових засобів творення сакральної релігійної дійсності у царині іконотворення. Чимало сучасних*

© Баліцка Мар'яна, 2022

українських мистців захоплюються творчістю художника, його філософськими поглядами та роздумами на тему богослов'я ікони. Ставиться наголос на екуменічності сучасної ікони, адже сакральне мистецтво робить більше ніж різноманітні міжконфесійні симпозиуми та конференції. Акцентується на тому, що творчий та інтелектуальний доробок однієї особистості є ланкою у символічному причиново наслідковому ланцюгу творення нових явищ у візуальній духовній культурі, міжкультурному та міжконфесійному діалогові. Варто підкреслити, що у багатогранній добі постмодернізму, українська сучасна ікона приймає досвід минулих поколінь та гідно продовжує свій розвиток у різноманітних стилях та в присутності богословської основи.

Ключові слова: ікона, постмодернізм, творчість, мистецтво, екуменізм, релігія.

BALITSKA Mariana – Postgraduate Student at the Department Theory and History of Culture, Philosophy Faculty, Ivan Franko State University, 1, st. Uniwersytetska, Lviv, Ukraine, postal code 71900 (mariana908@ukr.net)

To cite this article: Balitska, M., (2022). Yuriy Nowosil's'kyj ta nowa paradygma suchasnoho ikonomaljuwannia. [Yuriy Nowosil's'ky and the new paradygm of the modern ukrainian icon painting]. *Liudynoznavchi studii: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia "Filosofiiia" – Human Studies. Series of "Philosophy": a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, № 44, 31–42, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.44.2>*

YURIJ NOWOSIL'S'KY AND THE NEW PARADUGM OF THE MODERN UKRANIAN ICON PAINTING

Summary. *The purpose of the article is to research the influence of Yuriy Novosil'sky's art on the origins and the inspiration of many Ukrainian artists. They attempted to interpret, integrate and form the methods as well as seek the language of modern Ukrainian icon. Besides creative work of the artist, we pay close attention to the concept of personality art in icon-creation. Except creative work of artist we spare the proper attention to the conceptual base for personality work in area of icon-creation. Formation of Yuriy*

*Nowosil's'ky's creative individual thought is considerate through the prism of the influences of world religions and religious phenomena, philosophical views and contemporary art trends. **Methodology.** General systematic logical methods of analysis and synthesis became methodological principles of the research. Philosophical principles are represented by analogy and comparative studies. Causal method, a special scientific methodology of religious studies, has been used in the research. Also, synergetic and culturological methods as well as art analysis are applied in the research. **The scientific novelty.** The scientific novelty of this study is to find the basis and review the key problems in creation of a modern Ukrainian icon through the prism of a multidisciplinary approach, analysis of creative and intellectual work of the individual. **Conclusions.** Art works of Yuriy Novosilsky, which he created on acute enough conceptual angles, pushes the Ukrainian icon-painters on the attempts of searching new facilities of creation sacral religious reality in area of icon making. Many contemporary Ukrainian artists are fascinated by the artist's work, his philosophical views and reflections on the theology of the icon. Emphasis is placed on the ecumenical nature of the modern icon, as sacred art does more than various interfaith symposia and conferences. It is worth emphasizing that in the multifaceted era of postmodernism, the Ukrainian modern icon accepts the experience of past generations and worthily continues its development in various styles and in the presence of a theological basis.*

Key words: icon, post-modernism, art, ecumenism, religion.

Постановка проблеми. Ікона – це традиція, хоча й доволі характерна змінними тенденціями в своїх межах. Українські іконописці, мистці ХХІ століття намагаються відшукати нові засоби та методи у передачі богословської думки через свою творчість. Ця потреба виникає у формуванні нових мистецьких стилевих тенденцій крізь призму глобалізаційних культурних процесів у добу постмодернізму.

Метою статті є проаналізувати мультидисциплінарне підґрунтя творчості мистця Юрія Новосільського та вплив його доробку ікон і релігійних зображень на процес сучасної української іконотворчості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Збігнев Подгужец у своїй праці «Розмови з Єжи Новосільським про мистецтво»

у чисельних інтерв'ю намагається широко показати інтелектуалізм та високий рівень освіченості в різних галузях. Стельмащук Галина у своєму дослідженні «Українські мистці у світі. Матеріали до історії українського мистецтва ХХ ст.» висвітлює творчість Юрій Новосільського з мистецтвознавчого боку, ставлячи акцент на особливостях композиції, кольорових вирішеннях та особистій манері художника. Досліджується життєвий та творчий шлях мистця. Олег Гірник у публікації «Вслухаючись очима в ікону» акцентує на мозаїчному підході для дослідження іконотворчості Юрія Новосільського. Ствердно підкреслює, що аналіз творчості художника слід віднести до царини порівняльної антропології духовності і богослов'я духовності. Христина Черні досліджує творчий шлях мистця, виокремлюючи реалізацію окремих проектів у церквах та костелах, його нереалізовані ідеї та знищені творіння у своїх працях «Новосельський в Малопольщі», «Єжи Новосельський в Любліні» та «Не освоєна ікона».

Основний матеріал. Українські сучасні мистці в царині іконотворення, іконопису та створення релігійного живопису знаходяться у постійному пошуку засобів вираження Божого слова, унікальної мови, яка б точно передавала творчі рефлексії авторів на сучасну богословську, соціальну, суспільно-політичну та культурну дійсність, на виклики доби постмодернізму. Звісно, традиція українського іконотворення сягає часів Київської Русі, проте, дане явище є змінним у своїх межах, бо так вимагає сьогодення. Сучасні українські іконописці Іванка Димид-Крип'якевич, Олена Смага, Святослав Владика, Іванка Демчук, Данило та Ярина Мовчан і багато інших талановитих мистців створюють сучасні українські ікони, з глибокою концепцією та аналізом Божого слова, філософією християнства та екуменізмом, шукаючи власну мову та засоби вираження.

Творчість Юрія Новосільського, визначного художника-іконописця, філософа та мистецтвознавця, на мою думку, стала неабияким імпульсом до створення нових зразків іконопису у сучасній духовній українській культурі. Художник неодноразово акцентує на умінні відчувати ікону, її аналізувати з точки зору богослов'я та мистецтвознавства.

Художник народився 7 січня 1923 року у Кракові. Виріс у родині, де мама була католичкою, а батько уніат – лемко за походженням, і це називає Юрій Новосільській антиномією у вихованні, яка дала можливість розуміти екуменічний світ ікони, велич церковного співу та модерновий живопис ще з дитинства. В п'ятнадцятилітньому віці через війну юнак вимушений переїхати до Львова. І саме там, у Національному музеї відбувається зустріч майбутнього мистця з багатим світом української ікони. Візит у львівський музей став поштовхом для початку навчання в Краківській академії мистецтв, тоді за німців це був Інститут художніх технік. Паралельно майбутній художник відвідує таємні гуртки вечірнього рисунку і малярства. Проте в 1942 році весною Юрій Новосільський вирішує піти в монастир Лаври святого Іоанна Хрестителя, що коло Львова. Та художник пробув там неповний рік. Колишній монах на деякий час втрачає віру, але потреба в праці, яку виконував при монастирі – малювання ікон залишиться з мистцем назавжди. По поверненню до Кракова знову починає студії в Академії мистецтв, проте не закінчує їх. Була перша спільна виставка польських художників, де Юрій Новосільський представляє абстракцію. Коли змінюються політична ситуація в Польщі на зламі 1948–1949 рр., у мистецтві починає панувати соцреалізм. В той період художник малює монументальні полотна, комічні спортивні сюжети з плавання і акробатики. Як пояснює сам автор, цей період повинен був бути, бо тоді б мистецька спільнота не повстала б. В найтяжчі сталінські часи, Юрій Новосільський живе і працює в Лодзі у Державному театрі ляльок. Де саме і починається пригода з монументальним сакральним малярством. Саме звідти починаються художникова праця над поліхроміями церков та костелів. Один з таких проєктів реалізується у церкві Кетжині, де настоятелем був великий поет та православний богослов Єжи Клінгер. Саме там, у співпраці з отцем, відбувається зацікавлення Юрія Новосільського богослов'ям та філософією. Це переломний момент для мистця – перехід від свідомого атеїзму до віри в Бога. Після закінчення найгіршого періоду політичного життя, настає розквіт у мистецькому житті художника. Юрій Новосільський починає відкривати власні виставки, його твори користуються популярністю і поповнюють колекції музеїв. Паралельно

є професором в Лодзькій, а згодом і Краківській академії мистецтв, де користується великим авторитетом та шаную у студентів і професорів. Також видає багато публікацій на тему мистецтвознавства і богослов'я. Є лауреатом багатьох мистецьких відзнак та нагород. В 1996 році художник співпрацює з галереєю Анджея та Терези Стармахів, і як наслідок – створення разом зі своєю дружиною Софією Фонду Новосельських, який займається підтримкою розвитку сучасного мистецтва.

Щодо певних концептуальних та екзистенційних нюансів то, мистець почав краще розуміти ікону після ознайомлення та аналізом модернового мистецтва, зокрема імпресіонізму та експресіонізму. На його думку, модерне мистецтво як каталізатор чи проявник втаємничення на історичне мистецтво. Геометричний абстракціонізм та сюрреалізм спонукає до пошуків нової реальності в іконі. Стилів, які видозмінюють логіку сприйняття в напрямі минуле-майбутнє. Юрій Новосільський сам підтверджує думку, про те, що в якійсь мірі сюрреалізм привів його до віри від свідомого атеїзму, який художник проживав дуже критично. Хоча сам стверджував, що автентичних атеїстів насправді дуже мало. Саме тих, які онтологічно усвідомлюють свій стан. У більшості випадків радше це байдужість, а не переживання не існування Господа чи пошуку метафізичних основ. Художник свій атеїзм пережив релігійно, принаймні особисто це зазначає у своїх інтерв'ю зі Збігневом Подгужцем (Розмова з Єжи Новосельським про мистецтво, 2011, с. 9–15).

Також художник прослідковує першопричини свого натхнення, того що дійсність надчуттєва та поза просторова. У своїй свідомості та розумі шукав відповіді, на те, що є мотивацією для таких візій. Що керує мистцем у акті творчості, та звідки виринають ідеї для творчості.

Подібність думок про творчість знаходимо у богослова Томаша Шпідліка (Мараната, 2007, с. 72–75). Людина починає відчувати себе чи не «двоєдино»: голос, що їй не належить, провокує її до дії, певної співпраці, а людина, вільно ототожнює себе з ним, починає коритися цьому, і своїм голосом, засобом уміння знаходить спосіб це виразити. Підкорюючись голосу натхнення можуть виникнути певні труднощі суто морального та психологічного характеру. А чи можливо уникнути цього акту над собою,

як мистця? За словами богослова, творчі люди стверджують, що ні. У цьому місці є ймовірність виникнення полеміки щодо того «голосу», чий він? Чи це просто «Хтось інший», тоді людина відчуває себе рабом ситуації, і натхнення схоже на одержимість. Або «голос» – це частина людського «я», боже начало у особі, яку сотворив Бог на свою подобу. Тоді можна стверджувати не про людське знецінення, а про ствердження людини у її свободі.

Дуже цінним є той факт, що творчість мистця не була поверхнево концептуальною, а мала чіткі уявлення про божественну природу ікони та постійний пошук засобів для вираження *sacrum*. Це поняття, як термін класифікації мистецтва та його осмислення, виходить із розуміння історичної основи. Бо все мистецтво Візантії було святим, поділу на церковне та світське не дуже чітко простежується. Юрій Новосільський підтверджує цю думку, і акцентує саме на такому етапі оживлення візантійського пласту культури на стику з аналітичною культурою Заходу. Мистець аналізує державотворчі, суспільно-політичні, культуротворчі та релігійні процеси крізь призму збільшення та зменшення оптичної дистанції на історичну тяглість століть та зауважує подібність, а то й і принципову єдність у деяких рисах Візантії та Заходу, навіть називаючи візантійську культуру західною, проте з дещо зміщеними акцентами та іншою ментальністю. Але чітко протиставляє Західну та Східну Церкву. Перша постійно співіснує з історією, в деяких випадках намагається її виправити, чи навіть фрагментарно протистояти, а друга перебуває поза історією. (Мається на увазі не історичний розвиток обидвох церков, а метафоричне протиставлення, як у пророцтві з Епілогу Євангелія від Св. Йоана, де Св. Петро уособлює Західну Церкву, а Св. Йона – Східну, та виключений із акту становлення людської свідомості в історії). Як і Михайло Бойчук, Юрій Новосільський історично аргументує той факт, що візантійські іконічні прообрази знаходять відгомін у середньовічному живописі Італії. Де не простежувався занепад ікони, аналізуючи від катакомбного до ренесансного мистецтва, що є свідченням зміцненню його позицій новими силами та засобами художнього вираження з візантійської культури.

Відчувається певна симпатія мистця до індуїстської та буддистської релігій, ймовірно, певну настроєвість можна прочитати

у його іконах, проектах іконостасів та поліхроміях. Слід додати, що роздуми мистця записані Збігневим Подгужцем близько 1988 року, коли відбулося значне поширення індуїзму на Заході. В цьому явищі, мистець не вбачає нічого дивного, бо саме така система цінностей приваблює сучасну людину інтелектуально та емоційно. Та в такий спосіб, можна добре проаналізувати і усвідомити, хто такий Христос і що він несе людям. Певні риси індуїстської релігії проникали у свідомість та практики Східної Традиції Церкви, чи як зазначено художником, навіть без впливу існує якась паралельність переживань. Юрій Новосільський підтверджує це порівнянням образу Св. Параскави – святої мучениці, з індійською богинею страждання та смерті Калі. А узагальнено слід зауважити, що Св. Параскева П'ятниця чи не найголовніша ікона серед ікон мученицького ряду. Мистець проводить паралель образу святої мучениці з образом Христа, а саме ототожнює їх страждальну смерть, також знаходить схожість сцен їх мучеництва, що на життєвських клеймах ікони Св. Параскев–П'ятниці і на іконі Розп'яття Ісуса Христа.

На рахунок канонічності ікони, художник не відкидає обов'язковості повторюванні схеми, проте відзначає про втрату актуальності та сенсу до її стосунку. Бо в чистому вигляді канон надає сучасній іконі рис закостенілості та зашкарублості, чим і відштовхує справжнього реципієнта. Все це спровоковане загальною тенденційністю сучасного мистецтва, яка, у певній мірі, похитнула канон, як такий.

Юрія Новосільського історики мистецтва називають визначним колористом. Галина Стельмашук (Українські мистці у світі, 2014, с. 384–387) характеризує інтенсивну колірну вираженість у творчості мистця як засіб емоційної виразності. Оперування такими модерністськими засобами – як побудова образності кольором, використання нетрадиційного колориту, зокрема засобу нанесення локальних кольорових плям з обведеним, чистою лінією, контуром робить творчість художника наближеним до експресіоністів. Яскравою особливістю манери виконання кольорового вираження є робота кольору на контрасті, а саме темних ліків з яскравими та чистими в кольорі тла, одягу чи навпаки темні тло та одяг з яскравими по кольору та світлішими по тону тілесними партіями. Проте сам художник

у розмові зі Збігневим Подгужцем стверджує, що колір для нього особисто все і нічого. Мистець намагається забути у процесі своєї роботи про існування кольору як естетичної категорії, а не як засобу виконання. Чим і акцентує свою відмінність від теоретиків кольору XIX–XX ст., що намагалися теоретично підпорядкувати живопис своїми роздумами. Символіка кольору мистця теж не цікавить.

Простежується і риса екуменічності у творчості та філософських поглядах художника. Мистець стверджує, що в екуменічному русі ікона зробила більше, ніж конференції та різноманітні симпозіуми, на яких порушуються богословами певні об'єднані та догматичні питання. Тим самим пояснюється прийняття значення ікони і її культу на Заході.

Богословськими думками художника та його особистісними інтерпретаціями на релігійні теми зацікавлена чимала кількість сучасних богословів, дослідників релігії та культурологів. Це проявляється у живих дискусіях та пошуку і дослідженнях нової проблематики, яка пов'язана з публічними виступами, опублікованих працях і творчості Юрія Новосільського та їх значенні у творенні нових умов для розвитку сучасної духовної культури у добу постмодернізму.

Засновник «Богословського авангарду» о. Олег Гірник при мозаїчному методі дослідження корелює творчість (водночас і філософсько-богословські роздуми) Юрія Новосільського з сучасною українською філософією Оксаною Забужко, з її «страхом перед несанкціонованим помислом». У мистця були внутрішні потреби «несанкціонованого помислу». Про подібність думок щодо творення нового богослов'я, автор дослідження співставляє львівського історика Ярослава Дашкевича та його критичне висловлювання про те, що цитування західних джерел не ознака творення нової богословської науки.

Юрій Новосільський якраз і мав потребу у творенні нової ікони нашого часу, у якій б основою була нова богословська концепція, принаймні ставився наголос на її оновленні. Також автор зауважує, що в основі оптичного гностизму мистця лежить і еретична, і ортодоксальна складова. Які виявляються у процесах ініціації у світ мистецтва, зокрема ікони. Творчість Юрія Новосільського в контексті розвитку богословського авангарду

як елементу творення нового українського богослов'я, спровокована аналізом дослідника о. Олега Гірника ментальної української специфіки. Що проявляється не в аналітичній сфері, а в поетичному і образному формуванні думки, навіть у царині релігії. І на питання про тип духовності, найвідповідніший для створеного Юрієм Новосільським, типу іконопису, отець дав відповідь на його семінарі: «Ікони художника – не для класичних парафіяльних спільнот, а для невеличких есхатологічних громад, для справжніх шукачів Божої присутності, а не «відбувайлів» церковної традиції й народних звичаїв.» (Вслухаючись очима в ікону, 2019).

Художник такого ареолу усвідомлення своєї візії у мистецтві та іконотворчості, не завжди був прийнятий, як належно. Зокрема зі слів самого художника, йому було образливо, що не сприйняли його православні у Польщі.

Не одноразово і у інтерв'ю та фільмах, які присвячені творчості художника, мистець стверджує про потребу створити ікону нашого часу, сучасного стану речей. Через її певну відсутність, відбувається певне нерозуміння соціуму справжнього мистця-іконописця (іконописець обов'язково мусить бути мистцем), з його досвідом та знанням.

Були випадки, що поліхромії художника замальовували іншим живописом, бо не могли сприйняти художнього способу мовлення Юрія Новосільського. Хоча у випадку розписів костелу Воздвиження Чесного Хреста у Збілітовській Гурі (Республіка Польща) художника порекомендувала курія, проте ні прихожани ні ксьондз не змогли прийняти візантійського стилю поліхромії у римо-католицькому костелі та індивідуальної манери живописця (Nowosielski w Malopolsce, 2015).

Греко-католицька церква Різдва Пресвятої Богородиці у Білому Борі на Помор'ї (Республіка Польща) була спроектована і розмальована Юрієм Новосільським. Аскетична оздоба церкви символічно проводить паралель з храмами V–VI ст. Попри сучасне виконання поліхромії та ікон існує враження, що все це висходить з глибин знань Євангелія та Церкви. Церква у Білому Борі є центром культурного та релігійного життя. Це яскравий приклад того, що творення сучасної ікони та іконічного простору є своєрідним поштовхом до розвитку нових явищ

у культурі, навколо якого можуть утворюватися іконописні школи, різноманітні фестивалі духової музики або хорового співу. А у прикладі цієї церкви це ще і можливість культурно-духовного діалогу Україна – Польща.

Висновки. Українська сучасна ікона є концептуально багатогранною та стилєво різноманітною. У ній поєднані міжгалузеві знання: без Бога, богослов'я та екуменізму – це лише малюнок; без мистецького стилєвого наповнення – скопійований зразок мистецтва минулого, що втрачає актуальність в сьогоденні та не зважає на індивідуальність мови постмодернового іконописця. Сучасний мистець іконотворець в добу постмодернізму приймає серйозні виклики, які і стають рушієм пошуку нових «санкціонованих» методів для створення зразків сучасного українського іконопису. Проте наважитися працювати ствердно у царині тонких богословських та наукових матерій непросто. Завжди є ризик перетнути межу. Тому особистісний досвід людей, які наважилися на творення нового завжди надихає та стає рушійною силою у майбутньому розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гірник О. Вслухаючись очима в ікону / Олег Гірник. Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/91088> (дата звернення 27.03.2022).
2. Стельмашук Г. Українські мистці у світі. Львів : Апріорі, 2013. С. 384–387.
3. Подгужец З. Розмови з Єжи Новосільським про мистецтво. Київ : Темпора. 2011. 406 с.
4. Шпідлік Т. Мараната. Київ : Дух і літера, 2014. С. 72–75.
5. Czerni K. «Ikona nieoswojona». O formacji ideowej Jerzego Nowosielskiego, jego wizji Kościoła i koncepcji sztuki sakralnej / Czerni K. Режим доступу: <https://teologiapolityczna.pl/krystyna-czerni-ikona-nieoswojona-o-formacji-ideowej-jerzego-nowosielskiego-jego-wizji-kosciola-i-koncepcji-sztuki-sakralnej> (дата звернення 27.03.2022).
6. Czerni K. Nowosielski w Malopolsce./ Czerni K. Режим доступу: http://archiv.ub.uniheidelberg.de/artdok/5848/1/Czerni_Nowosielski_w_Malopolsce_2015.pdf?fbclid=IwAR3TgSDy0drgQxcOtcGbmZzJicFgO8xejstxYqb4hoGg453TcmG4zHgp6EQ (дата звернення 25.03.2022).
7. Czerni K. Jerzy Nowosielski w Lublinie. /Czerni K. Режим доступу: http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/artdok/6685/1/Czerni_Jerzy_Nowosielski_w_Lublinie_2015.pdf (звернення 28.03.2022).
8. Czerni K. Wielcy Malarze./ Czerni K. Режим доступу: <https://jerynowosielski.com/biografia/> (звернення 28.03.2022).

REFERENCES

1. Girnyk. O. (2019). Vsluhayuchys' ochyma v ikonu. [Listening with eyes to the icon]. Retrieved March 27, 2022, from <https://zbruc.eu/node/91088> html [in Ukrainian].
2. Stel'maschuk. G. (2013). Ukrajin's'ki mytsi u sviti. [Ukrainian artist's in the world]. Lviv : Apriori [in Ukrainian].
3. Podguzhets. Z. (2011). Rozmovy z Yezhy Novosel's'kym pro mystetstvo. [Conversations with Yezhy Novosel's'ky about the art]. Kyiv : Tempora [in Ukrainian].
4. Shpidlik. T. (2014). Maranata. [Maranata]. Kyiv: Duch i litera [in Ukrainian].
5. Cherni K. (2018). «Ikona nieoswojona». [«Untame icon»]. Retrieved March 27, 2022, from <https://teologiapolityczna.pl/krystyna-czerni-ikonanieoswojona-o-formacji-ideowej-jerzego-nowosielskiego-jego-wizji-kosciola-i-koncepcji-sztuki-sakralnej> html [in Polish].
6. Cherni. K. (2015). Nowosielski w Malopolsce. [Nowosel's'ky in Lesser Poland]. Retrieved March 25, 2022, from http://archiv.ub.uniheidelberg.de/artdok/5848/1/Czerni_Nowosielski_w_Malopolsce_2015.pdf?fbclid=IwAR3TgSDy0drgQxcOtcGbmZzJicFgO8xejstxYqb4hoGg453TcmG4zHgp6EQ html [in Polish].
7. Cherni. K. (2015). Jerzy Nowosielski w Lublinie. [Jezhy Nowosel's'ky in Lublin]. Retrieved March 25, 2022, from http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/artdok/6685/1/Czerni_Jerzy_Nowosielski_w_Lublinie_2015.pdf html [in Polish].
8. Cherni. K. Wielcy Malarze. [The greatest artist]. Retrieved March 28, 2022, from <https://jeryznnowosielski.com/biografia/> html [in Polish].